

Sygn. akt IX Ca 1536/19

IX Cz 835/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	Agnieszka Żegarska Dorota Ciejek
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2020 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa H. B.

przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W. i Zakładowi (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością” z siedzibą w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie z dnia 28 maja 2019 r., sygn. akt I C 1388/17 oraz zażalenia pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie III tego wyroku,

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach II i III w ten sposób, że nie obciąża powódki kosztami procesu na rzecz pozwanych;

II. oddala apelację w pozostałej części oraz zażalenie w całości;

III. nie obciąża powódki na rzecz pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego.

Agnieszka Żegarska Bożena Charukiewicz Dorota Ciejek

Sygn. akt IX Ca 1536/19

IX Cz 835/19

UZASADNIENIE

Powódka H. B. wniosła o zasądzenie od pozwanych Towarzystwa (...) w W., Urzędu Miasta i Gminy w P., Zakładu (...) Sp. z o.o. w P. solidarnie kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienie z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10.11.2015 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazała, że w dniu 16.09.2014 r. udała się na cmentarz komunalny w P., zarządzany przez Zarząd Miasta P.. Idąc jedną z alejek potknęła się o słupek oznaczający wykupione przez kogoś miejsce na pochówek i upadła. Słupek ten nie był widoczny, był porośnięty i zasłonięty trawą. W wyniku upadku uderzyła się w lewy bark. Stwierdzono u niej skręcenie i naderwanie części obręczy barkowej.

Pozwany Zakład (...) Sp. z o.o. w P. wniósł o oddalenie powództwa i orzeczenie o kosztach procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że w dacie zdarzenia pozwany był samorządowym zakładem budżetowym, który został przekształcony i utworzono spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Zgodnie z art. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r. utrzymanie cmentarzy komunalnych i zarządzanie nimi należy do właściwości wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), na których terenie cmentarz jest położony. Ponadto pozwany wskazał, że w dniu 29.04.2014 r. została zawarta z K. D. umowa zgodnie, z którą powierzono mu obowiązek utrzymania porządku na terenie kwater i alejkach cmentarnych.

Pozwany Towarzystwo (...) w W. wniósł o oddalenie powództwa i orzeczenie o kosztach procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że udzielał ochrony ubezpieczeniowej Gminie P. na podstawie umowy odpowiedzialności cywilnej na okres, w którym wystąpiło zdarzenie z tytułu, którego powódka dochodzi zadośćuczynienia. Stwierdził, że w jego ocenie, brak jest podstaw do przyjęcia winy ubezpieczonego za spowodowanie szkody u powódki. Zarządca cmentarza raz w tygodniu kontroluje stan techniczny urządzeń znajdujących się na cmentarzu i kontrole te nie wykazały żadnych uchybień. Powódka wystąpiła do pozwanego ze zgłoszeniem roszczenia po upływie roku od dnia zdarzenia. Zgłoszenie szkody po tak długim okresie czasu spowodowało brak możliwości przeprowadzenia przez pozwaną oględzin miejsca zdarzenia i weryfikacji podstaw odpowiedzialności Gminy P..

Prawomocnym postanowieniem z dnia 27.10.2017 r. Sąd Rejonowy w Szczytnie odrzucił pozew w stosunku do Urzędu Miasta i Gminy P..

Pismem z dnia 10 maja 2018 r. powódka sprecyzowała żądanie wnosząc o zasądzenie kwoty dochodzonej pozwem od pozwanych in solidum.

Wyrokiem z dnia 28 maja 2019 r. Sąd Rejonowy w Szczytnie oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego Zakładu (...) Sp. z o.o. w P. kwotę 4.256,93 zł oraz na rzecz pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka w dniu 16 września 2014 r. uczestniczyła we mszy świętej odprawianej w intencji jej teścia T. B.. Po mszy powódka wraz z rodziną udała się do grobu teścia znajdującym się na Cmentarzu Komunalnym w P.. Powódka do grobu szła przechodząc między grobami. Idąc przez miejsce zarezerwowane pod kwaterę grobową potknęła się o wystający z ziemi kołek wyznaczający miejsce pod kwaterę. Kołek ten był niewidoczny, gdyż był zarośnięty trawą. W wyniku potknięcia o ten słupek powódka przewróciła się i lewym barkiem uderzyła o zamontowaną w pobliżu ławeczkę. Poczula silny ból w lewym ramieniu. Po powrocie do domu z cmentarza, powódka nadal odczuwała silny ból w lewym ramieniu.

W dniu 19 września 2014 r. w związku z odczuwanymi dolegliwościami, powódka zgłosiła się do poradni chirurgicznej. W wyniku przeprowadzonych badań, nie stwierdzono u niej złamania i podwichnięcia. Zalecono prowizoryczne unieruchomienie chustą trójkątną, przepisano maść. Lekarz wystawił powódce zwolnienie lekarskie. Powódka otrzymała skierowanie na zabiegi fizjoterapeutyczne. Ponieważ nadal odczuwała ból, w dniu 26 września 2014 r. ponownie udała się do przychodni ortopedycznej. Podczas badania lekarz stwierdził u niej ograniczone odwodzenie w barku lewym. Powódce założono ortezę na 21 dni. Otrzymała skierowanie do specjalisty neurologa z powodu rwy kulszowej. Podczas kolejnych wizyt w dniu 9.10.2014 r. i 16.10.2014 r. powódka zgłaszała dolegliwości bólowe w obrębie barku lewego. Otrzymała skierowanie do specjalisty ortopedy. Po konsultacji ortopedycznej, podczas wizyty w dniu 28 października 2014 r., zalecono powódce krioterapię barku lewego. W trakcie tej wizyty stwierdzono dolegliwości w zakresie odwodzenia barku lewego oraz dolegliwości bólowe w okolicy międzyłopatkowej i zaburzenia

czucia we obrębie kończyny górnej lewej. Skierowano powódkę na badanie USG barku lewego i na MR kręgosłupa TH. W wyniku przeprowadzonego badania MR kręgosłupa nie stwierdzono zmian. Przeprowadzone badanie USG barku lewego wykazało zwłóknienie i zwapnienie w obrębie mięśnia nadgrzebieniowego, ścięgno zachowane, kaletka podbarkowa poszerzona, ze zwiększoną ilością płynu, ścięgno głowy długiej mięśnia dwugłowego ramienia – pogrubiałe, staw barkowo – obojczykowy z cechami wysięku. W wyniku tych badań zalecono powódce wizytę u specjalisty ortopedy i rehabilitację. Podczas wizyty w dniu 11 grudnia 2014 r. powódka dodatkowo zgłaszała ból w okolicy kręgosłupa szyjnego. Otrzymała skierowanie do neurologa z podejrzeniem rwy barkowej. Podczas kolejnych wizyt powódka zgłaszała dodatkowo ból prawego stawu skokowego, ból w okolicy stawu biodrowo – krzyżowego prawego, ból w okolicy nadkłykcia przyśrodkowego, kości ramiennej prawej, ból kręgosłupa szyjnego, lędźwiowego, stopy prawej. W dniu 15 stycznia 2016 r. powódka doznała złamania dalszych nasad kości przedramienia lewego. Założono jej opatrunek gipsowy. W dniu 20 marca 2015 r. powódka zgłosiła się do przychodni chirurgicznej w wyniku MR barku lewego, który nie wykazał patologii.

Podczas wizyty w kwietniu 2015 r. odczytano MR kręgosłupa szyjnego, w którym stwierdzono dyskopatię wielopoziomową. W okresie od 18.04.2017 r. do 26.04.2017 r. powódka przebywała w Szpitalu (...) w B. w związku z zaostrzeniem dolegliwości bólowych stawu ramiennego lewego oraz nadgarstka lewego.

Jak ustalił Sąd Rejonowy w latach 2015, 2016, 2017 r. powódka korzystała z zabiegów fizjoterapeutycznych w związku ze zgłaszanymi dolegliwościami bólowymi barku lewego, kręgosłupa oraz przebytego złamania dalszych nasad kości przedramienia lewego.

Wykonane powódce w dniu 17.02.2010 r. badanie USG barku lewego, wykazało zmiany zwyrodnieniowe stawu barkowo – obojczykowego, osteofity w okolicy guzka większego, chrząstka szklista o nierównej echogeniczności bez ewidentnych ubytków na widocznych powierzchniach stawu. Odnosnie przebiegu mięśnia nadgrzebieniowego – uszkodzenie części głębokiej z widoczną niewielką retrakcją w przyczepie dalszym, widoczne niewielkie zwapnienie, kaletka podbarkowa z niewielką ilością płynu. Wykonane w dniu 26.04.2016 r. zdjęcie RTG barku lewego wykazało niewielkie zmiany zwyrodnieniowe.

W okresie od 28.10.2018 r. do 17.11.2018 r. powódka korzystała z pobytu w Centrum (...) w Ś. w związku z dolegliwościami bólowymi kręgosłupa szyjnego i lędźwiowo - krzyżowego, bóli stawów szczególnie barku lewego, oraz nadgarstka lewego. Orzeczeniem z dnia 12 września 2018 r. przyznano powódce stopień niepełnosprawności umiarkowany. Stwierdzono, że niepełnosprawność istnieje od 27 roku życia. Ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 29 sierpnia 2018 r.

Powódka w wyniku zdarzenia z dnia 16 września 2014 r. doznała stłuczenia barku lewego. Powódka kilka lat przed tym zdarzeniem była poddawana diagnostyce z powodu dolegliwości bólowych barku. Doznane przez powódkę obrażenia, w związku z istniejącymi już przed zdarzeniem zmianami zwyrodnieniowymi barku lewego spowodowały 2 % długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Z dalszych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powódka po zdarzeniu z dnia 16 września 2014 r. uskarżała się na ból ręki. Przyjmowała leki przeciwbólowe. Nie mogła dźwigać ciężkich przedmiotów np. wiader. Ręka jej drętwiała, nie mogła w niej utrzymać przedmiotów. Przez 6 tygodni, gdy miała założoną ortezę, nie mogła przygotowywać posiłków. Córka pomagała powódce przy ubieraniu się, przy sprzątaniu, przyrządzaniu posiłków. Ponieważ nie mogła prowadzić samochodu, do lekarza woziły ją córki. Powódka nie mogła wykonywać prac w gospodarstwie rolnym, które prowadzi z mężem. Do chwili obecnej powódka uskarża się na ból barku, wówczas przyjmuje leki przeciwbólowe. Nadal korzysta z pomocy córki przy sprzątaniu, nie wykonuje prac w gospodarstwie rolnym. Odczuwa ból barku podczas jazdy rowerem. Przed wypadkiem powódka pracowała w gospodarstwie rolnym, wykonywała obowiązki domowe.

Jak ustalił Sąd pierwszej instancji w momencie zaistnienia zdarzenia Zakład (...) w P. był zakładem budżetowym Gminy P.. Do jego obowiązków należało utrzymanie porządku na cmentarzu komunalnym. W dniu 29 kwietnia 2014 r. Zakład (...) w P. zawarł z K. D. prowadzącym zakład usług (...) umowę zgodnie, z którą K. D. zobowiązał się, m.in., do utrzymania porządku w kwaterach i alejkach cmentarnych. Umowa została zawarta na czas nieokreślony.

K. D. prowadzi działalność gospodarczą do zakresu, której należą usługi pogrzebowe. W sezonie letnim kosi trawę na cmentarzu dwa razy w miesiącu. Koszenie trawy odbywa się na głównej alejce oraz na nowej części cmentarza. Trawa na terenie gdzie są wykupione miejsca pod grób wykaszana jest, jeżeli wyznaczonych zostało kilka miejsc w jednym rzędzie. Teren, gdzie jest wydzielone pojedyncze miejsce pod grób nie jest tam koszona trawa.

Sąd Rejonowy ustalił, że uchwałą z dnia 28 kwietnia 2015 r. nr (...), Rada Miejska w P. z dniem 31 maja 2015 r. zlikwidowała samorządowy zakład budżetowy w P. pod nazwą Zakład (...) w P. i uchwałą z dnia 28 kwietnia 2015 r. nr (...) utworzyła jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, będącą własnością Miasta i Gminy P. pod nazwą Zakład (...) Sp. z o.o. w P.. Spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki związane z dotychczasową działalnością (...) w P..

Gmina P., w okresie, w którym wystąpiło zdarzenie z tytułu, którego powódka dochodzi zadośćuczynienia miała zawartą umowę odpowiedzialności cywilnej z pozwanym Towarzystwem (...) w W..

Pismem z dnia 7 października 2015 r. powódka zawiadomiła Gminę P. o wypadku. Gmina przekazała zgłoszenie szkody ubezpieczycielowi w dniu 8 października 2015 r. Pozwany ubezpieczyciel odmówił wypłaty zadośćuczynienia z uwagi na to, że nie wystąpiły przesłanki odpowiedzialności ubezpieczonego. W miejscu, gdzie powódka potknęła się i upadła w dniu 16 września 2014 r. obecnie znajduje się grób.

W ocenie Sądu Rejonowego roszczenie powódki nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu pozwany Zakład (...) nie ponosił odpowiedzialności za skutki zdarzenia jakiemu uległa powódka, bowiem w chwili zdarzenia był zakładem budżetowym Gminy P., która to Gmina posiadała osobowość prawną.

Nie sposób również, w ocenie Sądu, przypisać pozwanemu ubezpieczycielowi odpowiedzialności za szkodę, do której doszło. Powódka idąc do grobu teścia T. B. poruszała się nie po wyznaczonych alejkach, ścieżkach między grobami, a szła przez teren nieprzeznaczony do poruszania się na terenie Cmentarza Komunalnego w P.. Powódka nie wykazała jednocześnie w sposób wiarygodny, że nie ma możliwości dojścia do grobu T. B. w inny sposób, jak tylko idąc przez teren, na którym miał miejsce wypadek. Na cmentarzu są wyznaczone alejki, którymi można dojść do grobów, także do grobu, do którego zdążała powódka. W konsekwencji Sąd Rejonowy przyjął, że powódka uległa wypadkowi na terenie nieprzeznaczonym do poruszania się po cmentarzu, zdaniem sądu brak jest podstaw do przyjęcia odpowiedzialności ubezpieczonego, a tym samym pozwanego ubezpieczyciela, za to zdarzenie. Brak jest bowiem podstaw do przyjęcia by działanie ubezpieczonego nosiło cech bezprawności. Powódka poruszając się po terenie do tego nie przeznaczonym, zarośniętym trawą, czyniła to na swoją odpowiedzialność. W ocenie Sądu pierwszej instancji powódka nie wykazała, że stopień jej niepełnosprawności związany jest z urazem barku lewego. O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 k.p.c.

Powyższy wyrok w części, tj. co do punktu I w zakresie oddalającym roszczenie do kwoty 15.000 zł oraz co do punktów II i III w całości zaskarżyła powódka. W apelacji zarzuciła:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 415 k.c. poprzez jego błędną wykładnię poprzez uznanie, że pozwani nie ponoszą odpowiedzialności za szkodę, którą poniosła powódka H. B., podczas gdy wbrew twierdzeniom Sądu, powódka wykazała w jaki sposób pozwani uchybili swoim obowiązkom dot. utrzymania porządku dojścia do grobu T. B., tj. poprzez niewłaściwe zabezpieczenie słupka o który potknęła się powódka oraz niewidoczność słupka, który był zarośnięty wysoką trawą,

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków - § 9 pkt 2 i 3, poprzez jego nie zastosowanie, z którego jednoznacznie wynika, iż dojścia i dojazdy do powierzchni grzebalnych powinny posiadać nawierzchnię utwardzoną, jak również drogi prowadzące do nagrobków powinny być dostosowane do natężenia ruchu, jak również jego częstotliwości,

- mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, iż powódka:

a) nie wykazała w jaki sposób pozwani uchybili zasadom należytego dojścia do grobu T. B., podczas gdy wykazano, że trawa była wysoka oraz niezabezpieczony słupek,

b) idąc do grobu T. B. poruszała się nie po wyznaczonych do tego alejkach, ścieżkach pomiędzy grobami, szła przez teren nieprzeznaczony do poruszania się na terenie Cmentarza Komunalnego w P., podczas gdy nie było innego dojścia do grobu teścia powódki,

c) nie wykazała w sposób wiarygodny, że nie ma możliwości dojścia do grobu T. B. w inny sposób jak tylko idąc przez teren na którym miał miejsce wypadek, podczas gdy powódka przedłożyła na tę okoliczność stosowne zdjęcia argumentując swoje stanowisko,

d) poruszając się po terenie do tego nieprzeznaczonym, zarośniętym trawą czyniła to na własną odpowiedzialność, podczas gdy co innego wynika z załączonych przez powódkę zdjęć, tj. alejką którą poruszała się powódka była jedyną drogą do grobu teścia powódki,

e) Zakład (...) w P. zawarł umowę z K. D. prowadzącym zakład usług (...) zgodnie z którą był on zobowiązany do utrzymania porządku w kwaterach i alejkach cmentarnych, podczas gdy nie był on podmiotem odpowiednim do zajmowania się utrzymaniem porządku na cmentarzu, a ponadto zgodnie z treścią art. 429 k.c. to na pozwanym ciąży odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez w/w,

- mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, że opinia biegłego zasługuje na uwzględnienie, a mianowicie, że dolegliwości związane z bólem barku lewego miała w związku z innymi dolegliwościami, tj. bóle kręgosłupa, bólem związanym z przebyłym złamaniem dalszych nasad kości przedramienia lewego, a nie jedynie w związku z wydarzeniem z dnia 16 września 2014 r.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanych in solidum na rzecz powódki kwoty w wysokości 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności liczonymi od dnia 10 listopada 2015 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych za II instancję, ewentualnie wniosła o nieobciążanie jej kosztami postępowania za II instancję.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji wskazując w uzasadnieniu na trafność orzeczenia Sądu Rejonowego.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu (punkt III wyroku) zostało zaskarżone zażaleniem przez pozwanego Towarzystwo (...) z siedzibą w W.. Skarżący zarzucił naruszenie art. 98 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie, że pozwany poniósł dodatkowo koszty w postaci zaliczki na wynagrodzenie biegłych w wysokości 1.700 zł, a tym samym koszty procesu poniesione przez pozwanego wyniosły łącznie 5.317 zł. Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od powódki na jego rzecz kwoty 5.317 zł w miejsce zasądzonej kwoty 3.617 zł wraz z kosztami postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna tylko w części dotyczącej kosztów procesu. Zażalenie podlegało oddaleniu w całości.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i trafnie dokonał jego oceny prawnej. Ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy przyjmuje za własne. Nie stwierdza jednocześnie naruszeń prawa materialnego i procesowego. Zarzuty

podniesione przez apelującą w niniejszej sprawie nie podważają oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, a podzielone przez Sąd Okręgowy ustalenia znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Przede wszystkim należy wskazać, że pozwany Zakład (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. nie posiadała legitymacji biernej do występowania w niniejszej sprawie. Istota legitymacji procesowej wywodzi się z prawa materialnego. Oznacza ona wynikające z przepisów uprawnienie do uczestniczenia w konkretnym postępowaniu cywilnym w charakterze powoda (legitymacja czynna) lub pozwanego (legitymacja bierna). W chwili zdarzenia, z którym powódka wiąże odpowiedzialność pozwanej spółki, tj. w dniu 16 września 2014 r. zarządzenie cmentarzem należało do właściwości Burmistrza P., a pozwana spółka nie istniała, gdyż została utworzona uchwałą Rady Miejskiej w P. z dnia 28 kwietnia 2015 r. Tym samym pozwana spółka nie może być odpowiedzialna za zdarzenia powstałe przed jej powstaniem.

Odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela za doznaną przez powódkę szkodę należało poszukiwać w art. 417 w zw. z art. 822 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Tym samym przyjęcie odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela, który na mocy art. 822 § 1 k.c. zobowiązany jest do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczony, wymagało uprzedniego stwierdzenia, iż wystąpiła szkoda spowodowana zachowaniem podmiotu odpowiedzialnego. Przesłanki te uzupełniane są przez art. 361 k.c., w którym dodano adekwatny związek przyczynowy między zachowaniem sprawczym i naruszeniem dobra, z którego wynikła szkoda. Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, że po stronie podmiotu potencjalnie odpowiedzialnego za zdarzenie, które wywołało szkodę, nie zachodzi przesłanka winy.

Przepis art. 417 k.c. normuje odpowiedzialność deliktową opartą na winie sprawcy, dlatego czyn pociągający za sobą tę odpowiedzialność musi wykazywać określone znamiona odnoszące się do strony przedmiotowej i podmiotowej. Chodzi o znamiona niewłaściwości postępowania od strony przedmiotowej, określane mianem bezprawności czynu, i od strony podmiotowej, określane winą w znaczeniu subiektywnym. Dopiero czyn bezprawny może być oceniany w kategoriach czynu zawinionego w rozumieniu art. 415 k.c. Bezprawność czynu oznacza jego sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Bezprawność jest kategorią obiektywną, zaś porządek ten wynika z norm powszechnie obowiązujących, jak również nakazów i zakazów wynikających z zasad współżycia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z 21 maja 2015 r., IV CSK 539/14). Winę można natomiast przypisać sprawcy czynu w sytuacji, w której istnieją podstawy do negatywnej oceny jego zachowania z punktu widzenia zarówno obiektywnego, jak i subiektywnego. Kryterium oceny zachowanie podlegającego wartościowaniu pod kątem dopuszczenia się czynu niedozwolonego należy dokonać zgodnie z art. 355 k.c., który określa kryterium należytej staranności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 07.04.2015 r., I ACa 221/14). Z zasady tej wynika, że właściciel gruntu powinien dbać o swój ogólnodostępny teren, w ten sposób, aby żadna osoba przebywająca na tym terenie nie doznała szkody.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że zachowanie zarządcy nie nosiło znamion zawinienia. Słupek, o który potknęła się powódka został użyty do oznaczenia miejsca na planowaną kwaterę. Istotne jest jednak to, że miejsce, którym poruszała się powódka nie było przeznaczone przez zarządcę cmentarza do poruszania się pieszych. Teren ten był wprawdzie porośnięty trawą, lecz żaden przepis lub też nakazy należytej staranności nie zobowiązują by teren, który nie jest przeznaczony do poruszania się pieszych był zagospodarowany w takim sam sposób jak ciągi piesze.

Z materiału zdjęciowego dołączonego do akt sprawy wynika, że na przedmiotowym cmentarzu istnieją zorganizowane miejsca do poruszania się osób odwiedzających cmentarz umożliwiające bezpieczne dojście do grobów. Główne alejki wyłożone są kostką brukową. Natomiast między grobami znajdują się wydeptane ścieżki. Powódka niewątpliwie mogła wybrać właśnie taką bezpieczną drogę. Uniknęłyby wówczas niebezpieczeństwa związanego z poczynionymi przez

zarządcę przygotowaniemi na cmentarzu. Miejsce, na którym doszło do wypadku było porośnięte trawą, jednak nawet ta okoliczność dla osoby zachowującej przeciętną ostrożność nie mogła sprawić nadmiernej trudności, gdyż słupek, co wynika z materiału zdjęciowego był widoczny, gdyż wystawał ponad poziom trawy. Dlatego wystarczające dla uniknięcia upadku było zachowanie zwykłej ostrożności, choć w ocenie Sądu Okręgowego fakt, że powódka poruszała się poza ciągiem przeznaczonym dla pieszych, nakładał na nią obowiązek zachowania szczególnej ostrożności wynikającej z możliwości napotkania nieoczekiwanych przeszkód, związanych choćby z typowymi czynnościami podejmowanymi na cmentarzach, jakimi są przygotowania do urządzenia miejsca pochówku.

Podkreślić jednak należy, że żaden przepis lub ogólne zasady bezpieczeństwa wynikające z nakazu zachowania należytej staranności nie nakładały na zarządcę cmentarza takiego urządzenia rzeczonoego terenu, który umożliwiałby poruszanie się po nim pieszych, tym bardziej, że na cmentarzu zostały wyznaczone bezpieczne drogi dojścia do grobów.

Analiza dowodu z przesłuchania powódki wskazuje na ich niespójność. Z jednej strony powódka wskazywała, że nie było dojścia do groby teścia, innym z kolei razem, że taka wyznaczona ścieżka jednak istniała. Dokumentacja zdjęciowa potwierdza tę ostatnią wersję zeznań powódki, co dodatkowo wskazuje na brak zawinienia po stronie zarządcy cmentarza.

Nie bez znaczenia jest również fakt, który podkreślał także Sąd Rejonowy, iż powódka zgłosiła zaistnienie przedmiotowego zdarzenia po upływie znacznego czasu, co wiązało się z trudnościami w identyfikacji miejsca zdarzenia.

Reasumując, Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutów powódki uznając je za jedynie polemikę z logicznymi argumentami Sądu Rejonowego zawartymi w treści uzasadniania zaskarżonego wyroku.

Sąd Okręgowy podzielił zarzuty apelacji jedynie w odniesieniu do rozstrzygnięcia o kosztach procesu uznając, że w sprawie zachodzi wypadek szczególny określony w art. 102 k.p.c. Niewątpliwie powódka poniosła określony uszczerbek w wyniku upadku na cmentarzu i w związku z tym mogła pozostawać w błędnym choć usprawiedliwionym okolicznościami przekonaniu o zasadności swego roszczenia. Także charakter niniejszej sprawy (roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia) usprawiedliwia sięgnięcie po zasady słuszności w miejsce stosowania w odniesieniu do obowiązku ponoszenia kosztów procesu, ogólnej reguły odpowiedzialności za wynik sprawy.

Analogiczna podstawa prawna i argumenty padły u podstaw rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Konsekwencją powyższego rozstrzygnięcia było oddalenie zażalenia pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W.. Jedynie na marginesie można zauważyć, że zaliczka w kwocie 1.700 zł wpłacona przez tego pozwanego została wykorzystana w niewielkiej części (tj. w kwocie 10,14 zł), zgodnie więc z art. 84 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jej niewykorzystana część zostanie pozwanemu zwrócona z urzędu.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Agnieszka Żegarska